

"İçtihat Metni"

MAHKEMESİ: Asliye Hukuk Mahkemesi

1. Taraflar arasındaki "tapu iptali ve tescil" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda, Düzce 2. Asliye Hukuk Mahkemesince verilen davanın reddine ilişkin karar davacılar vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 1. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, Mahkemece Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.
2. Direnme kararı davacılar vekili tarafından temyiz edilmiştir.
3. Hukuk Genel Kurulunca dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüşüldü.

I. YARGILAMA SÜRECİ

Davacılar İstemi:

4. Davacılar vekili 23.11.2011 tarihli dava dilekçesinde; tarafların kardeş olduklarını, babaları muris ...'ın 2006 yılında vefat ettiğini, sağlığında üzerinde ev bulunan 9150 m2 büyüklüğündeki 366 parsel sayılı taşınmazını kendisi ile birlikte oturan küçük oğlu ...'a 08.07.2003 tarihinde satış suretiyle devrettiğini, ancak görünüşte satış biçiminde yapılan devrin gerçekte bağış olduğunu, murisin diğer mirasçılardan mal kaçırmak amacıyla muvazaalı olarak bu işlemi yaptığını, mirasbırakanın mal satmasını gerektirir makul bir sebebin bulunmadığı gibi davalının da taşınmazı satın alacak ekonomik gücünün bulunmadığını, satış bedeli ile gerçek değer arasında önemli fark bulunduğunu ileri sürerek, davacıların miras payları oranında tapu iptali ve tescil isteminde bulunmuştur.

Davalı Cevabı:

5. Davalı vekili cevap dilekçesinde; müvekkilinin 25 yıldır fıncılık yaptığını, anne ve babası ile aynı evde yaşadığını, annesinin son 4-5 yılını yatalak ve felçli olarak geçirdiğini, bu süreçte davacı ...'ın Almanya'da olup maddi ve manevi olarak anne ve babası ile ilgilenmediğini, davalının çalışarak biriktirdiği para ile kendi ailesine baktığı gibi anne ve babasının geçimini de sağladığını, dava konusu taşınmaza bina inşa ederek birinci katını kendi imkânları ile tamamladığını, murisin taşınmazı satacağını elde edeceği para ile de kendisi ve eşinin bakım masraflarını karşılayacağını söylemesi üzerine davalının başkasına gitmemesi, anne ve babasının evsiz kalmaması için taşınmazı alarak onlarla aynı evde yaşamaya devam ettiğini savunarak, davanın reddine karar verilmesini talep etmiştir.

İlk Derece Mahkemesi Kararı:

6. Düzce 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin 19.12.2013 tarihli ve 2011/394 E., 2013/696 K. sayılı kararı ile; ölünceye kadar bakma sözleşmesinin taraflara karşılıklı borç yükleyen ivazlı sözleşmelerden olduğu, diğer taraftan evladın elverdiğince ebeveynine bakıp yardım etmesi ahlâki bir görev ise de görev sınırının aşıldığı, ana ve babanın normal bakımın ötesinde ihtimama muhtaç olduğu durumlarda evladın yaptığı hizmetin karşılığında bir şey istemesinin hukuka uygun düşeceği, böyle bir durumda temlikin ivazlı olduğunun kabulü gerekeceği, somut olayda özellikle taraf tanıklarının beyanlarına göre mirasbırakan ve eşinin ölümlerinden önce uzun bir süre felçli ve yatağa bağımlı olmaları nedeniyle

bakıma muhtaç oldukları, bu süreçte ve öncesinde muris ve eşine davalının baktığı, her türlü ihtiyaçlarının davalı tarafından karşılandığı, maddi durumlarının iyi olmasına rağmen davacıların anne ve babalarına maddi ve manevi destekte bulunmadıkları, bu sebeple mirasbırakan ile aralarının açık olduğu, mirasbırakanın taşınmazı kendisi ve eşine bakması sebebiyle davalıya devrettiği, bu sebeple devrin ivazlı olduğu, içtihatlar dikkate alındığında satış bedelinin illa para olmasının gerekmediği, murisin iradesinin mümkün olduğunca korunması gerektiği, temlikteki asıl amacın mirasçıdan mal kaçırmak değil ölünceye kadar bakım sağlamak olduğu ve muvazaa ile illetli bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Özel Daire Bozma Kararı:

7. Düzce 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacılar vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

8. Yargıtay 1. Hukuk Dairesinin 19.02.2015 tarihli ve 2014/3070 E., 2015/2553 K. sayılı kararı ile; "...Somut olaya gelince, miras bırakanın mal satmaya ihtiyacının bulunmadığı, temlike konu taşınmaz dışında murisin başkaca mal varlığının olmadığı, bir kimsenin tek mal varlığını yaşam süreci içerisinde ihtiyacı olmadığı hâlde elden çıkarmasının yaşamın gerçeklerine ve hayatın olağan akışına uygun düştüğünün söylenemeyeceği, davalının satış bedelini ödediğini de kanıtlayamadığı, akitte gösterilen değer ile taşınmazın gerçek değeri arasında aşırı fiyat farkı olduğu hususları dosya kapsamı ile sabit olup bu olgular yukarıda değinilen ilkeler çerçevesinde değerlendirildiğinde mirasbırakanın temlikteki gerçek amacının mirasçıdan mal kaçırmaya olduğu ve temlikin muvazaalı olduğu kabul edilmelidir.

Hâl böyle olunca; davanın kabulüne karar verilmesi gerekirken yanılığın değerlendirme ile yazılı olduğu üzere hüküm tesisi isabetsizdir..."gerekçesi ve oy çokluğu ile bozulmuştur.

Direnme Kararı:

9. Düzce 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin 04.06.2015 tarihli ve 2015/266 E., 2015/276 K. sayılı kararında, ilk hükümdeki gerekçelerle direnme kararı verilmiştir.

Direnme Kararının Temyizi:

10. Direnme kararı süresi içinde davacılar vekili tarafından temyiz edilmiştir.

II. UYUŞMAZLIK

11. Direnme yolu ile Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; tarafların ortak murisi tarafından davalı oğluna satış suretiyle yapılan temlikin gerçekte diğer mirasçılardan mal kaçırmaya amaçlı ve muvazaalı olup olmadığı noktasında toplanmaktadır.

III. GEREKÇE

12. Dava, muris muvazaası hukuksal nedenine dayalı tapu iptali ve tescil istemine ilişkindir.

Hemen belirtilmelidir ki; irade ve beyan arasında bilerek yaratılan uyumsuzluk şeklinde tanımlanan muvazaa, pozitif hukukumuzda 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 19. (mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 18.) maddesinde düzenlenmiş ve anılan maddede, "Bir sözleşmenin türünün ve içeriğinin belirlenmesinde ve yorumlanmasında, tarafların yanlışlıkla veya gerçek amaçlarını gizlemek için kullandıkları sözcüklere bakılmaksızın, gerçek ve ortak iradeleri esas alınır." hükmüne yer verilmiştir.

13. Buna göre muvazaa; tarafların üçüncü kişileri aldatmak amacı ile ve fakat kendi gerçek iradelerine uymayan ve aralarında hüküm ve sonuç doğurmayan bir görünüş yaratmak hususunda anlaşmalarını, şeklinde tanımlanabilir.

14. Muvazaa daha çok sözleşmenin yorumuyla ilgili olduğundan, öğretide ve uygulamada kapsamlı olarak incelenmiş ve belirli kurallara bağlanmıştır. Gerek öğretide ve gerekse uygulamada muvazaa, mutlak ve nispi muvazaa olarak iki gruba ayrılmaktadır; mutlak muvazaada taraflar herhangi bir hukuki işlem yapmayı (oluşturmayı) istemezler, yalnız görünüşte bir hukuki işlem için gerekli irade açıklamasında bulunurlar; nispi muvazaada ise taraflar gerçekten belli bir hukuki işlem yapmak isterler, ancak onu saklamak amacıyla, bir başka hukuki işlemin kurulduğu görüşünü yaratmak üzere irade açıklamasında bulunurlar.

15. Taraflar ister yalnız bir görünüş yaratmayı, ister ikinci bir gizli işlem yapmayı arzu etmiş olsunlar, görünüşteki (zahiri) işlem tarafların gerçek iradelerine uymadığından, ilke olarak herhangi bir sonuç doğurmaz. Muvazaada görünüşteki işlemin her türlü hukuki sonuçtan yoksun olması, tarafların ortak iradelerinin bu yolda olmasından kaynaklanmaktadır.

16. Eldeki davanın konusunu oluşturan ve "muris muvazaası" olarak isimlendirilen muvazaa türünün ise Türk Hukukunda büyük bir yeri ve önemi vardır. Muvazaa davalarının büyük bölümü muris muvazaasına ilişkin bulunmaktadır.

17. Az yukarıda açıklanan Türk Borçlar Kanunu'nun genel hükmü dışında muris muvazaasına ilişkin bir düzenleme kanunlarımızda yer almamaktadır. Muris muvazaası kaynağını daha çok Yargıtay İçtihatlarından ve bilimsel görüşlerden almakta ise de esas kaynağını 1.4.1974 tarihli ve 1/2 sayılı İçtihatları Birleştirme Kararı oluşturmaktadır.

18. 1.4.1974 tarihli ve 1/2 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı ile "Bir kimsenin; mirasçısını miras hakkından yoksun etmek amacıyla, gerçekte bağışlamak istediği tapu sicilinde kayıtlı taşınmaz malı hakkında tapu sicil memuru önünde iradesini satış doğrultusunda açıklamış olduğunun gerçekleşmiş bulunması halinde, saklı pay sahibi olsun ya da olmasın miras hakkı çözünen tüm mirasçıların, görünürdeki satış sözleşmesinin Borçlar Kanunu'nun 18. maddesine dayanarak muvazaalı olduğunu ve gizli bağış sözleşmesinin de şekil koşulundan yoksun bulunduğunu ileri sürerek dava açabileceklerine ve bu dava hakkının geçerli sözleşmeler için söz konusu olan Medeni Kanunun 507 ve 603. maddelerinin sağladığı haklara etkili olmayacağına" karar verilmiştir.

19. 1.4.1974 tarihli ve 1/2 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı, mirasbırakanın tapulu taşınmazlarının temliklerinde yaptığı muvazaalı işlemlere ilişkindir.

20. Muris muvazaasında, mirasbırakan ile sözleşmenin karşı tarafı, aralarında yaptıkları bağış sözleşmesini genellikle satış veya ölünceye kadar bakma sözleşmesi ile gizlemektedirler. Başka bir anlatımla, mirasbırakan ile karşı taraf malın gerçekten temliki hususunda anlaşmışlardır. Görünüşteki ve gizlenen sözleşmelerin her ikisinde de samimi olarak temlik istenmektedir. Ne var ki, görünüşteki satış veya ölünceye kadar bakma sözleşmesinin vasfı (niteliği) muvazaalı sözleşme ile değiştirilmekte, ayrıca gizli bir bağış sözleşmesi düzenlenmektedir. Görünüşteki sözleşmenin vasfı (niteliği) tamamen değiştirildiğinden, muris muvazaası aynı zamanda "tam muvazaa" özelliği de taşınmaktadır.

21. Muris muvazaasını öteki nispi muvazaalardan ayıran unsur ise mirasçıları aldatmak amacıyla yapılmasıdır. Daha açık bir anlatımla, 1.4.1974 tarihli ve 1/2 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararında belirtildiği üzere bu muvazaa türünde mirasbırakan, mirasçısını miras hakkından yoksun etmek amacıyla, gerçekte bağışlamak istediği tapuda kayıtlı taşınmaz malı hakkında tapu memuru önünde iradesini satış veya ölünceye kadar bakma akdi şeklinde açıklamaktadır.

22. Bu nedenle, mirasbırakanın muvazaalı işlemi yaparken gerçek irade ve amacı mirasçılarından mal kaçırmak olmalıdır. Murisin mirasçılarından mal kaçırmaya amacının bulunmaması hâlinde 1.4.1974 tarihli

ve 1/2 sayılı İctihadi Birleştirme Kararının uygulama olanağı bulunmamaktadır.

23. Bu tür uyuşmazlıkların sağlıklı, adil ve doğru bir çözüme ulaştırılabilmesi de davalıya yapılan temlikin gerçek yönünün, diğer bir söyleyişle mirasbırakanın asıl irade ve amacının duraksamaya yer bırakmayacak biçimde ortaya çıkarılmasına bağlıdır.

24. Bir iç sorun olan ve gizlenen gerçek irade ve amacın tespiti ve aydınlığa kavuşturulması ise genellikle zor olduğundan bu yöndeki delillerin eksiksiz toplanılması yanında birlikte ve doğru şekilde değerlendirilmesi de büyük önem taşınmaktadır. Bunun için de ülke ve yörenin gelenek ve görenekleri, toplumsal eğilimleri, olayların olağan akışı, mirasbırakanın sözleşmeyi yapmakta haklı ve makul bir nedeninin bulunup bulunmadığı, davalı yanın alış gücünün olup olmadığı, satış bedeli ile sözleşme tarihindeki gerçek değer arasındaki fark, taraflar ile mirasbırakan arasındaki beşeri ilişki gibi olgulardan yararlanılmasında zorunluluk vardır.

25. Tüm bu açıklamalar ışığında somut olaya bakıldığında; davaya konu taşınmaz 1933 doğumlu muris ... adına kayıtlı iken 08.07.2003 tarihinde ve 7.600.000.000TL bedelle muris tarafından davalı oğlu Hayrettin'e satış suretiyle temlik edilmiştir. Eldeki dava ise murisin diğer oğulları Nurettin, Abdurrahim ve Yücel tarafından açılmıştır.

26. Dosyada dinlenen tanık beyanlarından; davalının evlendikten sonra anne ve babası ile birlikte yaşamaya devam ettiği, akciğer kanseri olması nedeniyle tedavi gören ve yine beş yıl boyunca cezaevinde kalan babasının bakım ve ihtiyaçları ile ilgilendiği gibi bu süreçte yatağa bağımlı olan annesine de baktığı anlaşılmaktadır.

27. Tarafların kardeşi olan tanık Hamiyet Yıldız'ın beyanına göre mirasbırakan ölmeden önceki son dört yılını felçli olarak geçirmiş olup, ölünceye kadar anne ve babası ile birlikte oturan ve onların her türlü ihtiyaçları ile ilgilenen davalının, yaşlarının ilerleyip hasta ve bakıma muhtaç oldukları zor dönemlerinde de anne ve babasını yalnız bırakmayarak bakım ve ihtiyaçlarını temin ettiği, davacı çocuklarının ise gerekli ilgiyi göstermedikleri, ziyarete dahi gelmedikleri anlaşılmaktadır.

28. Olayların bu gelişimi; kanser tedavisi gören, beş yıl boyunca cezaevinde kalan ve ölmeden önceki son dört yılını felçli olarak geçiren murisin diğer mirasçılarından mal kaçırmak amacıyla değil de davalı oğlunun gerek kendisi gerekse eşine o güne kadar sağladığı bakım ve desteğin yarattığı minnet duygusu ve yine ileride de bakacağı düşüncesiyle temlikte bulunduğunu göstermektedir. Nitekim, temlik tarihinden sonra da muris ve eşine davalının baktığı dosya kapsamı ile sabittir.

29. Diğer taraftan, cevap dilekçesi bir bütün olarak değerlendirildiğinde bakım savunmasında bulunan davalının, son dört yılını felçli olarak geçiren babasına sağladığı bakımın normal bir bakım olarak kabul edilemeyeceği, özel bir bakım ve destek sağladığı, böyle olunca eldeki davada davalının bu hizmetinin semen olarak değerlendirilmesi hukuka uygun düşeceğinden, yapılan temlikin ivazlı olduğunun da kabulü gerekmektedir.

30. Nitekim, Hukuk Genel Kurulunun 28.04.2009 tarihli ve 2009/1-130 E., 2009/150 K.; 16.06.2010 tarihli ve 2010/1-295 E., 2010/333 K. ile 23.05.2019 tarihli ve 2017/1-1263 E., 2019/603 K. sayılı kararlarında da özel bakım ve hizmetin semen olarak değerlendirilmesi gerektiği hususu benimsenmiştir.

31. Hukuk Genel Kurulundaki görüşmeler sırasında, somut olayda mirasbırakanın içinde oturduğu evi bulunan ve tek gelir kaynağı olan taşınmazını birlikte yaşadığı oğluna satmasını gerektirir haklı bir nedeninin bulunmadığı, taşınmazı satın aldığı savunan davalının da satış bedeli ödediğini kanıtlayamadığı, devrin bakım karşılığı yapıldığı yönünde de bir savunmanın bulunmadığı, ayrıca

murisin özel bir bakım ihtiyacı içinde olduğu yönünde de bir delilin olmadığı, ayrıca mirasbırakanın diğer oğulları ile arasının açık olduğu gözetildiğinde dava konusu taşınmazın mirasçıdan mal kaçırma amaçlı ve muvazaalı olarak temlik edildiği, böyle olunca da direnme kararının Özel Daire bozma kararında gösterilen nedenlerden dolayı bozulması gerektiği görüşü ileri sürülmüş ise de bu görüş yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı Kurul çoğunluğu tarafından benimsenmemiştir.

32. Hâl böyle olunca, yerel mahkemenin davanın reddine ilişkin olarak verdiği direnme kararı açıklanan gerekçeler karşısında yerindedir.

33. Usul ve yasaya uygun olan direnme kararının onanması gerekir.

IV. SONUÇ:

Açıklanan nedenlerle;

Davacılar vekilinin temyiz itirazlarının reddi ile direnme kararının ONANMASINA, gerekli temyiz ilam harcı peşin alındığından başka harç alınmasına yer olmadığına, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun geçici 3. maddesine göre uygulanmakta olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 440. maddesi uyarınca kararın tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere 23.01.2020 tarihinde yapılan ikinci görüşmede oy çokluğu ile karar verildi.

KARŞI OY

Dava, muris muvazaası hukuksal nedenine dayalı tapu iptal ve tescil istemine ilişkindir.

1- Uyuşmazlık; tarafların ortak mirasbırakanı tarafından davalı oğluna yaptığı temlikin gerçekte diğer mirasçılardan mal kaçırma amaçlı ve muvazaalı olduğu iddiasının, dosya kapsamı ve toplanan delillere göre davacı tarafça kanıtlanıp kanıtlanamadığı noktasında toplanmaktadır.

2- İlk derece mahkemesince; evladın elverdiğince ebeveynine bakıp yardım etmesi ahlâki bir görev ise de görev sınırının aşıldığı, ana ve babanın normal bakımın ötesinde ihtimama muhtaç olduğu durumlarda, evladın bir şey istemesinin hukuka uygun düşeceği, böyle bir durumda temlikin ivazlı olduğunun kabulü gerekeceği somut olayda taraf tanıklarının beyanlarına göre mirasbırakan ve eşinin ölümünden önce uzunca bir süre felçli ve yatalak olmaları nedeniyle bakıma muhtaç oldukları, muris ve eşine önceden beri davalının baktığı, maddi durumlarının iyi olmasına rağmen davacıların anne ve babalarına maddi ve manevi destekte bulunmadıkları, bu sebeple murisle aralarının açık olduğu, murisin taşınmazı kendisi ve eşine bakması sebebiyle davalıya devrettiği, bu sebeple devrin ivazlı olduğu, içtihatlar dikkate alındığında satış bedelinin illa para olmasının gerekmediği, murisin iradesinin mümkün olduğunca korunması gerektiği, temlikteki asıl amacın mirasçıdan mal kaçırmak değil ölünceye kadar bakım sağlamak olduğu ve muvazaa ile illetli bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

3- Verilen kararın davacılar vekili tarafından temyizi üzerine Özel Dairece "... mirasbırakanın mal satmaya ihtiyacının bulunmadığı, temlike konu taşınmaz dışında murisin başkaca mal varlığının olmadığı, bir kimsenin tek mal varlığını yaşam süreci içerisinde ihtiyacı olmadığı halde elden çıkarmasının yaşamın gerçeklerine ve hayatın olağan akışına uygun düştüğünün söylenemeyeceği, davalının satış bedelini ödediğini de kanıtlayamadığı, akitte gösterilen değer ile taşınmazın gerçek

değeri arasında aşırı fiyat farkı olduğu hususları dosya kapsamı ile sabit olup bu olgular yukarıda değinilen ilkeler çerçevesinde değerlendirildiğinde mirasbırakanın temlikteki amacının mirasçıdan mal kaçırma olduğu ve temlikin muvazaalı olduğu.... davanın kabulüne karar verilmesi gerektiği" gerekçesiyle karar oy çokluğu ile bozulmuş, karşı görüşte, "Resmi akitte gösterilen değer ile taşınmazın gerçek değeri arasındaki aşırı fark tek başına muris muvazaası yapıldığını kanıtlayamayacağı, mirasbırakanın herhangi bir sosyal güvencesi olmaması, bakımının davacı tarafından sağlanması, bakımında -koşulları varsa- bedel olarak kabulünün mümkün bulunmasına göre; muris muvazaası yapıldığının ispatlanamadığı.... Mahkeme kararının onanması " gerektiği belirtilmiştir

4- Mahkemece önceki gerekçelerle direnme kararı verilmiş; karar davacılar vekilince temyiz edilmiştir.

5- Direnme kararının davacılar vekilince temyizi üzerine, Hukuk Genel Kurulu çoğunluk görüşü ile Özel Daire Bozma kararı benimsenerek, " Mirasbırakanın davalıya yaptığı temlikin mirasçıdan mal kaçırma amaçlı ve muvazaalı yapıldığının davacı tarafça kanıtlanamadığı" gerekçesi ile yerel mahkeme kararı onanmıştır.

6- Çoğunluk görüşüne, yasal düzenlemeler ile emsal içtihatlar yönünde iştirak edilmemiştir.

7- Uyuşmazlığın çözümünde, öncelikle muvazaa ve muris muvazaası kavramlarına bakmak gerekir.

8- Muvazaa; irade ve beyan arasında bilerek yaratılan uyumsuzluk şeklinde tanımlanmaktadır. Hukukumuzda muvazaa 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 19. (mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 18.) maddesinde düzenlenmiş ve anılan maddede, "Bir sözleşmenin türünün ve içeriğinin belirlenmesinde ve yorumlanmasında, tarafların yanlışlıkla veya gerçek amaçlarını gizlemek için kullandıkları sözcüklere bakılmaksızın, gerçek ve ortak iradeleri esas alınır." hükmüne yer verilmiştir. Bu yasal tanıma göre muvazaa; sözleşmenin taraflarının üçüncü kişileri aldatmak amacı ile kendi gerçek iradelerine uymayan ve aralarında hüküm, sonuç doğurmayan bir görünüş yaratmak hususunda anlaşmalarıdır, şeklinde tanımlanabilir.

Muvazaa; gerek öğretilerde ve gerekse uygulamada, mutlak ve nispi muvazaa olarak iki gruba ayrılmaktadır; mutlak muvazaada taraflar herhangi bir hukuki işlem yapmayı (oluşturmayı) istemezler, yalnız görünüşte bir hukuki işlem için gerekli irade açıklamasında bulunurlar; nispi muvazaada ise taraflar gerçekten belli bir hukuki işlem yapmak isterler, ancak onu saklamak amacıyla, bir başka hukuki işlemin kurulduğu görüşünü yaratmak üzere irade açıklamasında bulunurlar. Taraflar ister yalnız bir görünüş yaratmayı, ister ikinci bir gizli işlem yapmayı arzu etmiş olsunlar, görünüşteki (zahiri) işlem tarafların gerçek iradelerine uymadığından, ilke olarak herhangi bir sonuç doğurmaz. Muvazaada görünüşteki işlemin her türlü hukuki sonuçtan yoksun olması, tarafların ortak iradelerinin bu yolda olmasından kaynaklanmaktadır.

9- Türk Borçlar Kanunu'nda, muvazaa ile ilgili belirtilen yasal ve genel hüküm dışında muris muvazaasına ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır.

Muris muvazaası kaynağını daha çok Yargıtay İçtihatlarından ve bilimsel görüşlerden almakta ise de esas hukuki dayanağını 1.4.1974 tarihli ve 1/2 sayılı İçtihatları Birleştirme Kararı oluşturmaktadır.

Yargıtay Büyük Genel Kurulunun 1.4.1974 tarihli ve 1/2 sayılı içtihadı Birleştirme Kararı ile "Bir kimsenin; mirasçısını miras hakkından yoksun etmek amacıyla, gerçekte bağışlamak istediği tapu sicilinde kayıtlı taşınmaz malı hakkında tapu sicil memuru önünde iradesini satış doğrultusunda açıklamış olduğunun gerçekleşmiş bulunması halinde, saklı pay sahibi olsun ya da olmasın miras hakkı çığnänen tüm mirasçıların, görünürdeki satış sözleşmesinin Borçlar Kanunu'nun 18. maddesine dayanarak muvazaalı olduğunu ve gizli bağış sözleşmesinin de şekil koşulundan yoksun bulunduğunu

ileri sürerek dava açabileceklerine ve bu dava hakkının geçerli sözleşmeler için söz konusu olan Medeni Kanunun 507 ve 603. maddelerinin sağladığı haklara etkili olmayacağına" karar verilmiştir.

1.4.1974 tarihli ve 1/2 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı, mirasbırakanın tapulu taşınmazlarının temliklerinde yaptığı muvazaalı işlemlere ilişkindir.

Muris muvazaasında, mirasbırakan ile sözleşmenin karşı tarafı, aralarında yaptıkları bağış sözleşmesini genellikle satış veya ölünceye kadar bakma sözleşmesi ile gizlemektedirler. Mirasbırakan ile karşı taraf malın gerçekten temlik hususunda anlaşmışlardır. Görünüştaki ve gizlenen sözleşmelerin her ikisinde de samimi olarak tapulu taşınmazın temlik istenmektedir. Ne var ki, görünüşteki satış veya ölünceye kadar bakma sözleşmesinin vasfı (niteliği) muvazaalı sözleşme ile değiştirilmekte, ayrıca gizli bir bağış sözleşmesi düzenlenmektedir. Görünüştaki sözleşmenin vasfı (niteliği) tamamen değiştirildiğinden, muris muvazaası aynı zamanda "tam muvazaa" özelliği de taşınmaktadır.

Muris muvazaasını öteki nispi muvazaalardan ayıran unsur mirasçılarını aldatmak amacıyla yapılmasıdır. Daha açık bir anlatımla, 1.4.1974 tarihli ve 1/2 sayılı içtihadı Birleştirme Kararında açıkça belirtildiği üzere bu muvazaa türünde mirasbırakan, mirasçısını miras hakkından yoksun etmek amacıyla, gerçekte bağışlamak istediği tapuda kayıtlı taşınmaz malı hakkında tapu memuru önünde iradesini satış veya ölünceye kadar bakma akdi şeklinde açıklamaktadır. Bu nedenle, mirasbırakanın muvazaalı işlemi yaparken gerçek irade ve amacı, mirasçılardan mal kaçırmak olmalıdır.

10- Muris muvazaasının varlığından söz edilebilmesi için mirasbırakanın terekeden mal kaçırmaya amacıyla hareket etmesi gerekir. Murisin mirasçılardan mal kaçırmaya amacının bulunmaması hâlinde 1.4.1974 tarihli ve 1/2 sayılı içtihadı Birleştirme Kararının uygulama olanağı bulunmamaktadır.

Bu nedenle, muris muvazaası iddiasına dayalı uyuşmazlıkların sağlıklı, adil ve doğru bir çözüme ulaştırılabilmesi, mirasbırakanın asıl irade ve amacının duraksamaya yer bırakmayacak biçimde ortaya çıkarılması, bu davaların esasını oluşturmaktadır.

Bir iç sorun olan ve gizlenen gerçek irade ve amacın tespiti ve aydınlığa kavuşturulması ise genellikle zor olduğundan bu yöndeki delillerin eksiksiz toplanması yanında birlikte ve doğru şekilde değerlendirilmesi de büyük önem taşınmaktadır. Bunun için de ülke ve yörenin gelenek ve görenekleri, toplumsal eğilimleri, olayların olağan akışı, mirasbırakanın sözleşmeyi yapmakta haklı ve makul bir nedeninin bulunup bulunmadığı, davalı yanın alış gücünün olup olmadığı, satış bedeli ile sözleşme tarihindeki gerçek değer arasındaki fark, taraflar ile mirasbırakan arasındaki beşeri ilişki gibi olgulardan yararlanılmasında zorunluluk vardır.

11- Muris muvazaasında, mirasbırakanın gerçek irade ve amacının mirasçılardan mal kaçırmak olduğunu, gerek 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 6. maddesindeki "Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, taraflardan her biri, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür" hükmü ve gerekse 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 190/1. maddesindeki "İspat yükü, kanunda özel bir düzenleme bulunmadıkça, iddia edilen vakıya bağlanan hukuki sonuçtan kendi lehine hak çıkaran tarafa aittir" hükmü uyarınca davacı taraf kanıtlamalıdır.

Muris muvazaası davalarında; mirasbırakan tarafından yapılan temlikin muvazaalı ve terekeden mal kaçırmaya amacıyla yapıldığını ispat yükü davacı tarafa aittir. Taraflarca davada dayanılan delillerin az yukarıda açıklanan uygulamada yerleşen ilkelerden (ülke ve yörenin gelenek ve görenekleri, toplumsal eğilimleri, olayların olağan akışı, mirasbırakanın sözleşmeyi yapmakta haklı ve makul nedeninin bulunup bulunmadığı, davalı yanın alış gücünün olup olmadığı, satış bedeli ile sözleşme tarihindeki gerçek değer arasındaki fark, taraflar ile mirasbırakan arasındaki beşeri ilişki) yararlanılmak suretiyle

her somut olayın özelliğine göre değerlendirmesi gerekmektedir.

12- Dava konusu taşınmaz satış suretiyle devredilmiş, davalı da, satın alma savunmasında bulunmuştur. Mahkeme ve Özel Daire arasında, taşınmaz satış bedelinin para olarak davalı tarafından ödenmediği konusunda uyuşmazlık bulunmamaktadır. Yerel mahkeme, taşınmazın bakım karşılığı devredildiği ve bedelin bu şekilde ödendiğini kabul ederek önceki kararında direnmiştir.

Bu aşamada, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun, Yargılamaya Hâkim Olan ilkelerden, "Taraflarca getirilme İlkesi" ne bakmak gerekir. "Kanunda öngörülen istisnalar dışında, hakim, iki taraftan birinin söylemediği şeyi veya vakıaları kendiliğinden dikkate alamaz ve onları hatırlatabilecek davranışlarda dahi bulunamaz. Kanunda belirtilen durumlar dışında hâkim, kendiliğinden delil toplayamaz."(HMK. m. 25)

13- Somut olgular ve yasal düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde;

Somut olayda; tarafların ortak miras bırakanı Asım'ın evinin bulunduğu ve geçimini sağladığı fındıklık niteliğindeki tek taşınmazını birlikte yaşadığı davalı oğluna satış suretiyle devrettiği, davalı taşınmazı satın aldığını savunmuş ise de satış bedelinin para olarak ödendiğini kanıtlayamadığı, mahkemece, mirasbırakan ve eşinin uzun yıllar felçli ve yatalak oldukları, davalı tarafından bakıldıkları ve bakımın normal bakımı aşması nedeniyle bedelin bakım olarak ödendiği kabul edilmiş ise de, yargılamanın hiç bir aşamasında davalı babasının felçli ve yatalak olduğunu, normali aşan özel bir bakım yaptığı ve bu bakım karşılığı temlikin yapıldığını ileri sürmüştür. Davacı tanığı Cevdet, ölümünden önce son 1-2 yıl, tarafların kız kardeşi davalı tanığı Hamiyet son dört yıl mirasbırakanın felçli olduğunu, tarafların dayısı tanık Ömer kanser olduğunu belirtmişler ise de yatalak olduğu, normali aşan özel bir bakım yapıldığı ve yine normali aşan mirasbırakanın mal satmasını gerektirecek derecede tedavi harcaması yapıldığı, tedavi giderlerinin davalı tarafından karşılandığı ifade edilmediği gibi özel bakım ve tedavi giderleri ile ilgili dosyaya belge de sunulmamıştır. Mirasbırakanın mal satmasını gerektiren bir durum olduğu ve taşınmazı davalının satın aldığı, işlemin gerçek bir satış olduğu kanıtlanmamıştır.

Mirasbırakanın ölünceye kadar, davalı küçük oğlu ile aynı evde yaşadığı, davacıların ise başka şehirlerde yaşadıkları, mirasbırakanın davacı oğulları ile küs olduğu taraf tanıklarınca ifade edilmiş, hatta davalı tanığı kız kardeş Hatice, mirasbırakanın davacıları evlatlıktan reddettiğini beyan etmiştir. Yerel mahkemece, murisin iradesinin korunması gerektiği belirtilmiş ise de; 01.04.1974 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararında," Miras Hukuku, mirasbırakanın iptali mümkün ölüme bağlı tasarruflarında bile onun son arzularına değer vermemiştir. (Medeni Kanunun md. 499 ve 500) Ölenin son arzularına saygı ilkesi, ancak onun hukuka uygun tasarrufları için söz konusudur. Bu bakımdan miras hukukunda ölenin son isteklerine saygısızlık gibi bir düşünce de kabul edilemez." gerekçesine yer verilmiş olup İçtihadı Birleştirme Kararındaki yol gösterici nitelikteki bu gerekçeye göre, miras hukukunda miras bırakanın son arzusu gibi bir görüş kabul edilemez.

14-Sonuç:

Mirasbırakanın, içinde oturduğu evi bulunan, tek gelir kaynağı olan taşınmazını, birlikte yaşadığı davalı oğluna satmasını gerektiren haklı ve makul bir nedenin varlığı kanıtlanamadığı gibi satın aldığı savunmasında bulunan davalının satış bedeli ödemediği de kanıtlanmamıştır. Davalının, bakım karşılığı bedelin ödendiği yönünde bir savunması olmamasına ayrıca mirasbırakanın yatalak ve normali aşan bir bakım ihtiyacı içinde olduğu yönünde de savunma ve delil olmamasına rağmen mahkemenin bu gerekçeyle işlemin muvazaalı olmadığı görüşü HMK'nın 25. maddesine aykırıdır.

Belirtilen nedenlerle, mirasbırakanın küs olduğu davacı çocuklarından mal kaçırmak amacıyla tek mal

varlığını davalı oğluna bedelsiz ve muvazaalı olarak devrettiği, devrin mirasçidan mal kaçıрма amaçlı ve muvazaalı olduğunun davacı delilleriyle kanıtlandığı, yerel mahkeme kararının bozulması gerektiğini düşündüğümüzden, sayın çoğunluğun hükmün onanması yönündeki görüşüne katılmamıştır.

YARGITAY BA KANLI I